

АНТИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ПРЕДМЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ РОЗВІДОК ГРИГОРІЯ ПАВЛУЦЬКОГО

У статті надано характеристику основних праць Г. Павлуцького з антикознавства. Відзначено ключові моменти у розвитку античного мистецтва, які потрапили у коло наукових інтересів дослідника. Акцентовано увагу на висновках, зроблених Г. Павлуцьким щодо походження давньогрецьких та римських архітектурних форм, зокрема коринфського архітектурного ордену, особливостей живопису Стародавньої Греції. Підкреслено оригінальність наукового стилю дослідника, який вирізняє його серед інших науковців.

Ключові слова: антикознавство, античне мистецтво, коринфський архітектурний орден, живопис.

Богатікова Елена Вадимовна, аспирантка Мариупольского государственного университета
Античное искусство как предмет культурологических исследований Григория Павлуцкого

В статье дана характеристика основных работ Г. Павлуцкого по антиковедению. Отмечено ключевые моменты в развитии античного искусства, которые попали в круг научных интересов исследователя. Акцентируется внимание на выводах, сделанных Г. Павлуцким относительно происхождения древнегреческих и римских архитектурных форм, а именно: коринфского архитектурного ордена, особенностей живописи Древней Греции. Подчеркнута оригинальность научного стиля исследователя, который выделяет его среди других ученых.

Ключевые слова: антиковедение, античное искусство, коринфский архитектурный орден, живопись.

Bogatikova Helen, Graduate student majoring History and Theory of Culture Mariupol State University
Antique art as a subject of cultural studies by Grigoriy Pavlutskiy

The article deals with the most important works written by G. Pavlutskiy on the investigation of antique art done in different times. Basic points of development of the antique art which are under investigation have been mentioned. Attention is stressed on conclusions concerning the origin of Ancient Greek and Roman architectural forms, especially of those belonging to the architect order of Corinth and peculiarities of Ancient Greek painting. The scientific style is special. It is pointed out that G. Pavlutskiy's road to science started with studying the architecture of Ancient Greek and Roman. Its scientific value hasn't lost its significance nowadays and it is unique from the point of view of the material having been acquired.

The author underlines the fact that no investigation of G. Pavlutskiy's life and scientific work has been done. His pupils F. Ernst and M. Mykytenko were the first who wrote his biography. Since the beginning of 1990 several works devoted to his scientific activity have appeared among which the works by V. Afanasiev, E. Zharkov, O. Zavalnyk and others.

It should be mentioned that G. Pavlutskiy worked not only in the theoretical sphere. His works contend a lot of practical facts.

Analyzing G. Pavlutskiy's investigations, especially, those of ancient art, the author first of all pays attention to its practical value. Having chosen the architectural orders of Corinth as the subject of his investigation, G. Pavlutskiy given a detail description of its most important monuments. The author is paid attention to the conclusion, pointed by the investigator. This conclusion tells that the most important quality of these monuments is simplicity of their forms and strict decorations.

The author thinks, that the last chapter of the work "The order of Corinth in Rome" is the most interesting. G. Pavlutskiy many times pointed out that the architect order of Corinth in Rome collapsed. The author finds originality of G. Pavlutskiy's ideas, which lies in the fact that G. Pavlutskiy tried to prove the collapse of Roman architecture.

Excessive ornamentation badly influenced nobility and beauty of the architecture of Corinth. That's why they stand apart from purity of the style.

G. Pavlutskiy's dissertation, which deals with genre subject in Greek art of pre-Hellenistic period is accentuated. The investigated material gave the author opportunity to find out that the aim of this work was firstly showing the interest of Greek artists in surrounding reality and then defining directions and nature of the Greek genre.

The work consists of five parts and is built on problematic-chronological principles. G. Pavlutskiy shows evolution of genre art in ancient Greece from the times of the Miken civilization to the epoch of Hellenism.

The pre-Hellenistic art is analyzed in the dissertation a little bit other way than it was done by his predecessors. G. Pavlutskiy marks that studying art of XIX century led him to investigation in this field. Modern trends of symbolism or decadence are not new in art. They find their prototype in ancient Greece.

Great interest in development of art in ancient Greece forced G. Pavlutskiy to examine one more aspect – peculiarities of painted ceramics. He shows evolution from primitive ornament of Miken vases to anatomically measured proportions of human bodies in the works of ancient potters.

G. Pavlutskiy gives a detailed description of architectural and painting memoranda of ancient art. G. Pavlutskiy had his own scientific style, which on one hand has gained practical material and on the other hand gives profound theoretical analyses.

The manner of representing of scientific material, distinguish G. Pavlutskiy's works among others scientists of the second half of the XIX and the beginning of the XX centuries, and make them interesting for the scientists of the XXI century.

Key words: Anticonvulsive, antique art, Corinthian architectural order, paintings.

Друга половина XIX – початок XX ст. – час корінних трансформацій в українському суспільстві, коли перетворення в економічному, політичному, суспільному житті сприяли активізації розвитку наукових знань. Плеяда талановитих археологів, істориків, мистецтвознавців присвятила життя дослідженню вітчизняної історії та культури. Проте слід зазначити, що, хоча в Російській імперії і з'являлися розвідки з історії античного мистецтва – Т. Зелінський, А. Парланд, П. Преображенський – в Україні ця тема залишалася поза увагою дослідників. Одним із перших вітчизняних вчених, предметом розвідок якого стало античне мистецтво, був Григорій Павлуцький. Його шлях у науку розпочався із вивчення архітектури стародавніх Греції та Риму.

З часом коло наукових інтересів дослідника змінювалось, і пріоритетним напрямком його розвідок стали архітектура та мистецтво України. Проте його науковий доробок не втратив своєї цінності і в наш час. Він є унікальним для дослідників з точки зору зібраного фактичного матеріалу. Саме це і зумовлює актуальність обраної теми.

Передусім зазначимо, що на сьогодні ще не здійснено жодного ґрунтовного дослідження життєпису та наукової діяльності Г. Павлуцького. Першими біографами вченого були його учень Ф. Ернст і М. Микитенко [1, 62–65]. В Енциклопедії Українознавства за редакцією діаспорного історика В. Кубійовича біографію Г. Павлуцького подано у стислому вигляді, а перелік робіт далеко не повний. Сучасні українські енциклопедичні видання містять огляд найважливіших подій у житті вченого [2; 3].

З початку 1990-х рр. почали з'являтися окремі розвідки, присвячені науковій діяльності та теоретичній спадщині Г. Павлуцького, серед яких праці В. Афанасьєва [4], Є. Жаркова [5], О. Завальнюка [6], Є. Колісника [7], Н. Красніцької [8], Н. Німенко [9], А. Пучкова [10], О. Сторчай [11], І. Удріс [12] та інших.

Слід відзначити, що Г. Павлуцький не був теоретиком мистецтва, який прагнув знайти нові підходи до вивчення тої чи іншої проблеми. У його роботах накопичено значний фактичний матеріал та його аналіз. На нашу думку це пояснюється тим, що наприкінці XIX – на початку XX ст. мистецтвознавство як наука лише зароджувалось, і Григорій Григорович, як і його сучасники-колеги, вбачав своє завдання у накопиченні матеріалу, в описі існуючих пам'яток та їх історії. А отже, звертаючись до розвідок вченого, зокрема античного мистецтва, передусім слід звернути увагу на фактаж, доповнений оригінальними висновками вченого.

Г. Павлуцький рано проявив хист дослідника: його перша студентська публікація "Корнелія Тацита "Діалог про ораторів": К вопросу об авторстве "Диалога об ораторах"" побачила світ на сторінках "Университетских известий" – наукового видання Київського університету Св. Володимира – ще 1885 р. Однак згодом, як стверджують дослідники, він зосередився на вивченні античного мистецтва. З кінця 80-х та протягом 90-х рр. XIX ст. Г. Павлуцький пише праці, присвячені давньогрецькому вазопису, сакральній архітектурі, мистецькій спадщині Фідія тощо [1, 62].

На появу магістерської дисертації Г. Павлуцького "Коринфський архітектурний ордер" (1891 р.) київський науковий світ відреагував низкою неоднозначних рецензій, вміщених на сторінках "Университетских известий". Так, А. Прахов уцент розгромив роботу свого учня, навіть не рекомендувавши її до захисту. Він звинуватив Г. Павлуцького у тому, що дисертацію написав не він.

Як відмічає А. Пучков [9, 457], інший опонент, колега і одноліток Г. Павлуцького, філолог-класик А. Сонні, захищав його твір, щоправда закинувши йому два предметні зауваження: "Автор не зовсім знайомий з літературою того предмета, про який пише". Друге зауваження опонента було набагато серйознішим, він відмічав "...незрілість у способі викладення ... відсутність витримки та почуття міри. Автор не панує над матеріалом, а захоплюється ним. Він поспішає висловити все, що йому здається цікавим, не беручи до уваги, чи входить його повідомлення у рамки обраної теми. В наслідок цього у його роботі багато зайвого...". А. Сонні докоряє Г. Павлуцькому за популярність свого письма, кажучи, що писати наукові твори слід лише для науковців [14].

Третій рецензент Г. Павлуцького, професор М. Бубнов висловив вагання щодо відповідності його роботи критеріям наукової дисертації. Він відзначив, що вона, "як вклад не стільки в наукову, скільки у тяжіючу до наукової літературу ... принесе свою долю користі" [15].

Обравши предметом свого дослідження коринфський архітектурний ордер як одну з форм зодчества, Г. Павлуцький відзначив, що елементи, які панують у коринфській капітелі, належать Єгипту та Азії. Хоча грецька архітектура проявила значну самостійність у розробці запозичених мотивів, вони зберегли свої первинні риси, за якими не важко дізнатися про їхнє походження [16].

Відзначивши, що в епоху римського панування архітектурна діяльність в Греції децю поживавішала, Г. Павлуцький прагне дати розлогу характеристику найважливіших коринфських пам'яток епохи, а саме: найдавнішої з них – внутрішнього портика або малих пропілей у Елевзіні, мавзолею Філопапа, воріт Адріана в Афінах, стої Адріана, розвалин античної споруди в Салоніках (т. зв. Incantada). Проаналізувавши ці пам'ятки, Г. Павлуцький дійшов висновку, що всі вони представляють тип споріднений, окрім деяких виключно римських особливостей на кшталт стародавніх грецьких споруд. Характерна риса цих пам'яток – простота форм та стриманість у використанні декоративних прикрас – наближує їх більше до витворів еллінського зодчества, ніж до пам'ятників величної римської архітектури.

Найбільший інтерес, на нашу думку представляє останній розділ роботи "Коринфський ордер и Римі". Зиму 1889 р. дослідник провів в Італії, що дало змогу вивчати на місці пам'ятки римської архітектури та придбати колекцію фотографій, з яких декілька вміщено на сторінках роботи.

Перш за все Г. Павлуцький відмічає окремий шлях розвитку Коринфського архітектурного ордену в римській архітектурі, яка, на його розсуд, була усього-на-всього продовженням грецького та етрусського зодчества. Проведений науковцем порівняльний аналіз грецької та римської архітектури свідчить, що хоча римські зодчі багато в чому наслідували римським колегам, все ж їх будівлі не були точними копіями. Це, на думку дослідника, пов'язано із прагненням римлян створити свої власні будівельні принципи, розробити свою техніку, а також наявністю специфічного будівельного матеріалу.

На сторінках свого дослідження Г. Павлуцький неодноразово підкреслював, коринфський архітектурний орден у Римі отримав своє завершення, досяг повного розвитку. Декорація зовнішніх та внутрішніх частин коринфських будівель з часом стала все багатшою. Впродовж декількох сторіч зодчі в Римі змагалися в цьому з одним і розробляли мотиви, котрі вони запозичили з існуючих грецьких зразків, з рослинного та тваринного царства і навіть із власної фантазії.

Проте, на розсуд Г. Павлуцького, якими б прекрасними не були ці останні пам'ятки, вони далекі від ідеалу та чистоти стилю. Надлишок та вишуканість пластичної орнаменталізації та прагнення до декоративних ефектів згубно вплинули на благородний характер та красу форм і пропорцій коринфського зодчества. Все це свідчить про занепад римської архітектури, попередня простота та гармонія форм повністю забуваються [16].

Значний інтерес для дослідження становить дисертація Г. Павлуцького, присвячена жанровим сюжетам в грецькому мистецтві доелліністичного періоду за яку 1897 р. він одержав від Дортмудського університету ступінь доктора теорії і історії мистецтва [7, 39]. Метою даної роботи, як відзначив сам дослідник, було, по-перше, доведення повсякчасної зацікавленості грецьких митців оточуючою дійсністю, а по-друге, встановлення напрямів та характеру грецького жанру. Перш за все науковець дає своє визначення терміну "жанр" – це реалістична картина із сучасного життя.

Робота складається з п'яти розділів, побудована за проблемно-хронологічним принципом. Дослідником показано еволюцію жанрового мистецтва в стародавній Греції від часів існування мікенської цивілізації до епохи еллінізму. Звертаючись до аналізу різноманітних пам'яток мистецтва, Г. Павлуцький неодноразово підкреслював прагнення митців до реалістичної передачі сучасного життя. Слід наголосити, що Г. Павлуцький першим у вітчизняній науці довів існування жанрових сюжетів у грецькому мистецтві до епохи еллінізму.

Мистецтво доелліністичного періоду розглянуто дослідником дещо під іншим кутом, ніж це робили його попередники. Як відмічає сам науковець, до розвідок у цій царині його привело вивчення мистецтва XIX ст., яке стало на шлях, вже колись пройдений грецькими митцями. Сучасний символізм чи декаданс не є новим явищем у мистецтві. Воно знаходить свій праобраз у греків [17].

Залюблений у свою справу, Г. Павлуцький на сторінках робіт інколи не може втримати емоцій: "і до сих пір, позбавлені свого убранства, ці стіни стоять непорушно у своїй печальній величч, пробуджуючи захоплення мандрівників..." [16]; "...і граціозне створіння дозволяє відвести себе оцініти та нерухоме, подібне до священного ідола, наче душевне хвилювання паралізувало всі його сили на даний момент" [17]. Це вже не вчений-мистецтвознавець, а письменник-романтик, який будь-що прагне донести свої враження. Саме це є одною з характерних рис робіт дослідника.

Зацікавленість у розвитку давньогрецького мистецтва спонукала Г. Павлуцького більш детально розглянути ще один з його аспектів – особливості розписної кераміки. У дослідженні, яке ґрунтується на аналізі попередніх публікацій європейських вчених, відтворено еволюцію художніх форм від примітивного геометричного орнаменту мікенських ваз до анатомічно вивірених пропорцій людського тіла на витворах афінських гончарів. Приведений дослідником аналіз пам'яток слугував підтвердженням гіпотези дослідника про реалістичність давньогрецького мистецтва [18, 3].

Як зауважив А. Пучков, Г. Павлуцький прекрасно розумів і власною практичною діяльністю доводив, як треба працювати, в який спосіб робити справу просвітництва. Окрім вищезазначених Г. Павлуцькому належить низка праць з антикознавства: "Про початки мистецтва в Греції", "Скенографія у греків", "О метапах давньогрецьких храмів" тощо [9, 458].

Таким чином, Г. Павлуцький у своїх численних розвідках з антикознавства подає детальну характеристику архітектурних та живописних пам'яток античного мистецтва. Вчений схиляється до реалістичних поглядів стосовно трактування художніх витворів епохи.

Г. Павлуцький мав власний науковий стиль, який характеризувався, з одного боку, накопиченням фактичного матеріалу, а з іншого - його аналізом. Висунуті дослідником гіпотези завжди знаходили належне обґрунтування. Манера подання наукового матеріалу, оригінальність висновків вигідно вирізняють праці Г. Павлуцького серед праць науковців другої половини XIX – початку XX ст., роблять їх цікавими та актуальними для вчених XXI ст.

Література

1. Красніцька Н. Григорій Павлуцький – дослідник українського та світового народного мистецтва [Електронний ресурс] / Н. Красніцька. – Режим доступу: http://www.history.univ.kiev.ua/ethnolog/journal/ethnic_history_35/35_10.pdf.
2. Енциклопедія Українознавства. В 10 т., Т. 5 / Гол. ред. В. Кубійович. – Львів, 2000. – 3999 с. (С. 1600–2000).

3. Денисенко О. Г. Павлуцький Григорій Григорович / Г. Денисенко // Енциклопедія історії України: В 10 т., Т. 8 / Редкол. В. Смолій (гол.) та ін. – К.: Наук. Думка, 2011. – С. 16–17.
4. Денисенко О. Григорій Григорович Павлуцький / О. Денисенко // Видатні діячі науки і культури Києва в історико-краєзнавчому русі України: Біографічний довідник. – К.: НАНУ, Ін-т історії України, Укр. тов-во охорони пам'яток історії та культури України, Центр пам'ятокознавства НАНУ та УТОPIK; Відп. ред. В.О. Горбик; Редкол.: Пархоменко М.Т., Піскова Е.М., Скрипник П.І. та ін., 2005. – Ч. 2. – С. 125–129.
5. Афанасьєв В. Дослідник українського мистецтва Григорій Павлуцький [Електронний ресурс] / В. Афанасьєв // Народна творчість та етнографія. – 2003. – №4. С. 13–22. – Режим доступу: <http://nte.ethnolog.org.ua/zmist/2003/N4/Art01.html>.
6. Жарков Є. Послужний список професора Г. Павлуцького як джерело до вивчення біографії вченого / Є. Жарков // Шевченківська весна. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, присвяченої 90-річчю Української революції 1917–1920 рр. Випуск V. Частина 3: Історія. – К., 2007. – С. 411–416.
7. Завальнюк О. Г. Г. Павлуцький і становлення національної університетської освіти в Україні (1917–1920 рр.) / О. Завальнюк // Історичний журнал. – 2005. – №1. – С. 112–120.
8. Колісник Є. Павлуцький Г. Г. як дослідник вітчизняної архітектури / Є. Колісник // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. – Харків, 2005. – №2. – С. 36–41.
9. Німенко Н. До історії українського орнаменту (Науковий доробок Г. Г. Павлуцького очима М. О. Макаренка) [Електронний ресурс] / Н. Німенко // Актуальні питання вітчизняної та світової історії: Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції, 23–24 квітня 2010 року / За ред. С. Дегтярьова. – Суми: СумДУ, 2010. – С. 209–212.
10. Пучков А. Вчений-мистецтвознавець Г. Г. Павлуцький і доля його спадщини (До 150-річчя від дня народження) [Електронний ресурс] / А. Пучков // Українська академія мистецтва: Наук. зб. – Вип. 18. – С. 454–461.
11. Сторчай О. Становлення й розвиток мистецької освіти у Київському університеті (1834–1924 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17. 00. 05 "Образотворче мистецтво" / О. Сторчай. – К., 2010. – 35 с.
12. Удрис І. Украинское искусствознание последней четверти XIX – начала XX века (Проблемы становления и развития): автореф. дис. на соискание уч. степени канд. искусствоведения: спец. 17. 00. 04 "Изобразительное искусство" / И. Удрис. – М., 1991. – 18 с.
13. Прахов А. Отзыв о сочинении Г. Павлуцкого, представленном в историко-филологический факультет Императорского университета св. Владимира для получения степени магистра истории и теории искусства, под заглавием "Коринфский архитектурный ордер" [Електронний ресурс] / А. Прахов // Университетские известия. – К., 1893. – №4. – С. 1–36. – Режим доступу: <http://iht.univ.kiev.ua>.
14. Сонни А. Отзыв о сочинении магистра Г. Павлуцкого "Коринфский архитектурный ордер" с 50-ю рисунками в тексте и 8-ю фототипическими таблицами [Електронний ресурс] / А. Сонни // Университетские известия. – К., 1893. – №4. – С. 37–43. – Режим доступу: <http://iht.univ.kiev.ua>.
15. Бубнов Н. Рецензия о книге Гр. Павлуцкого "Коринфский архитектурный ордер" [Електронний ресурс] / Н. Бубнов // Университетские известия. – К., 1893. – №4. – С. 44–49. – Режим доступу: <http://iht.univ.kiev.ua>.
16. Павлуцкий Г. Коринфский архитектурный ордер [Електронний ресурс] / Г. Павлуцкий. – К., 1891. – 119 с. – Режим доступу: <http://ua.bookfi.org/book/734034>.
17. Павлуцкий Г. О жанровых сюжетах в греческом искусстве до эпохи эллинизма [Електронний ресурс] / Г. Павлуцкий. – 2-е изд., испр. и доп. – К., 1897. – 308 с.: ил. – Режим доступу: <http://ua.Bookfi.org/book/734828>.
18. Павлуцкий Г. Древнегреческие расписные вазы / Г. Павлуцкий – К., 1889. – 72 с.: ил.

References

1. Krasnitska, N. (n.d.). Grigory Pavlutskiy researcher of the Ukrainian and world folk art. Retrieved from http://www.history.univ.kiev.ua/ethnologi/journal/ethnic_history_35/35_10.pdf [in Ukrainian].
2. Kubijovich, V. (2000). Encyklopediya Ukrainoznavstva. Vol. 5. L'viv [in Ukrainian].
3. Denisenko, O. (2011). Pavlutskiy Grigoriy Grigoryevich. V. Smolij (Eds.), Encyclopedia istoriy Ukrayny. (Vols. 8), (pp. 16–17). Kyiv: Nauk. Dumka [in Ukrainian].
4. Denisenko, O. (2005). Pavlutskiy Grigoriy Grigoryevich. V. Gorbik (Eds.), Prominent figures of science and culture in Kiev local history movement in the Ukraine: a Biographical directory. (pp. 125–129). Kyiv: NANU, In-t istorii Ukrainy, Ukr. tov-vo ohoroni pamyatok istorii ta kultury Ukrainy, Centr pamyatkoznavstva NANU ta UTOPIK [in Ukrainian].
5. Afanasiev, V. (2003). The researcher of Ukrainian art Grigoriy Pavlutskiy. Narodna tvorchist ta etnografiya, 4. Retrieved from <http://nte.ethnolog.org.ua/zmist/2003/N4/Art01.html> [in Ukrainian].
6. Zharkov, E. (2007). Track record of Professor G. Pavlutska as a source of studying the biography of the scientist. Shevchenko spring. Materials of the international scientifically-practical conference of young scientists, dedicated to the 90th anniversary of the Ukrainian revolution of 1917–1920 (issue 5), (pp. 41–416). Kyiv [in Ukrainian].
7. Zavalniuk, A. (2005). G. G. Pavlutskiy and establishment of national University education in Ukraine (1917–1920). Istorichnij zhurnal, 1, 112–120 [in Ukrainian].
8. Kolesnik, E. (2005). G. G. Pavlutskiy as a researcher of domestic architecture. Visnik Harkivskoy derzhavnoy akademiy dizajnu i mistectv, 2, 36–41 [in Ukrainian].
9. Nimenko, N. (2010). The history of the Ukrainian ornament (Scientific heritage of G. G. Pavlutska eyes M. A. Makarenko). Topical issues of Russian and world history: proceedings of the international scientific conference. Retrieved from <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/7576> [in Ukrainian].
10. Puchkov, A. (n.d.). Scholar-critic G. Pavlutskiy and the fate of his heritage (To the 150-anniversary from birthday). Ukraynska akademiya mistectva: Nauk. zb. (issue 18). Retrieved from http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Uam/2011_18/st_57.pdf [in Ukrainian].

11. Starchy, O. (2010). The Formation and development of art education in the University of Kiev (1834 – 1924). Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
12. Udrys, I. (1991). Ukrainian art of the late XIX – early XX century (Problems of formation and development). Extended abstract of candidate's thesis. Moscow [in Russian].
13. Prakhov, A. (1893). A review of the composition by G. Pavlutskiy presented in the historical-philological faculty of the Imperial University of St. Vladimir to obtain a master's degree in history and theory of art, under the title "Corinthian architectural order". *Universitetskie izvestiya*, 4. Retrieved from <http://iht.univ.kiev.ua> [in Ukrainian].
14. Sonny, A. (1893). Review of essay master G. Pavlutskiy "Corinthian architectural order" with 50 illustrations in the text and 8 phototypic tables. *Universitetskie izvestiya*, 4. Retrieved from <http://iht.univ.kiev.ua> [in Ukrainian].
15. Bubnov, N. (1893). Review on the book by Gr. Pavlutskiy "Corinthian architectural order". *Universitetskie izvestiya*, 4. Retrieved from <http://iht.univ.kiev.ua> [in Ukrainian].
16. Pavlutskiy, G. (1891). Corinthian architectural order. Retrieved from <http://ua.bookfi.org/book/734034> [in Ukrainian].
17. Pavlutskiy, G. (1897). On genre scenes in Greek art before the Hellenistic era. Retrieved from <http://ua.Bookfi.org/book/734828> [in Ukrainian].
18. Pavlutskiy, G. (1889). Ancient Greek painted vases. Kyiv [in Ukrainian].

УДК 792(477.6-2)(045)

Демідко Ольга Олександрівна
аспірантка Маріупольського
державного університету
olga.demidko.91@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я У ХІХ ст.

Статтю присвячено становленню театральної культури Північного Приазов'я у ХІХ ст. Висвітлено загальні особливості початкового періоду діяльності театрів у Маріуполі та Бердянську. Проаналізовано репертуар, внесок гастролуючих труп, рівень зацікавленості та відвідуваності театру мешканцями цих міст. На основі періодичної преси, театральних афіш та програм визначено роль російської та української класики, простежено розвиток аматорства та благодійної діяльності акторів у регіоні.

Ключові слова: театральна культура, Північне Приазов'я, афіша, репертуар, гастролі.

Демідко Ольга Александровна, аспирантка Мариупольского государственного университета **Особенности становления театральной культуры Северного Приазовья в XIX в.**

Статья посвящена становлению театральной культуры Северного Приазовья в XIX в. Освещены общие особенности начального периода деятельности театров в Мариуполе и Бердянске. Проанализированы репертуар, вклад гастроллирующих трупп, уровень заинтересованности и посещаемости театра жителями исследованных городов. На основе периодической печати, театральных афиш и программ определена роль российской и украинской классики, прослежено развитие любительского театрального движения и благотворительной деятельности актеров в регионе.

Ключевые слова: театральная культура, Северное Приазовье, афиша, репертуар, гастролі.

Demidko Olga, Postgraduate student, Mariupol State University

The features of theatre culture formation in North Pryazovye in 19th century

The article deals with the features of theatre culture formation in North Pryazovye in 19th century. The theatrical life of North Pryazovye has not been investigated yet as an original art phenomenon, and therefore, it demands the detailed studying. The main purpose of the article is to research the features of formation of North Pryazovye basing on examples of theatres of Mariupol and Berdyansk during XIX c. Besides that point, one more our task is also to analyze the repertoire, the profit and contribution of guest touring troupes, the degree of interest and attendance of the theatre in Mariupol and Berdyansk. The information was collected from literature, newspapers, playbills and funds of local lore museums.

The study showed that the difficult conditions of social and economic life of the Ukrainian people affected on the cultural development of North Pryazovye during XIX century. For a long time, there wasn't any stationary theatre in the region. At the beginning of the XIX century, the presence of guest touring troupes has become the significant factor of the formation of theatrical culture in Mariupol and Berdyansk. The first guest touring theatre has appeared with lots of professional actors in Berdyansk, 1845. And in Mariupol the first theatre performance was presented to see it in 1847. It is necessary to emphasize that the theatre troupes from other cities have become to show up more and more often in the region. For several years, the theatre has become the centre of culture of citizens' life in Mariupol. One Mariupol merchant, N. Popov, opened his own theatre accommodation, which could make profit up to 300 rubles.

The process of opening the theatre in Berdyansk was an important part for the development of the cultural area of the region. The building of the Berdyansk theatre was built in the best architectural traditions. On the opening day, the theatre was filled with spectators. However, the performance of the troupe's ensemble and theatre's orchestra were quite weak. Soon, theatre business of Berdyansk considerably was improved due to the activity of Mr. Markov, new impresario. The prevailing performances in theatres' repertoire of North Pryazovye were Russian ones. The audience of Mariupol could watch genius works written by N.Gogol, A.Griboedov, A.Pisemsky, A.Ostrovsky and also plays created by W.Shakespeare and F.Schiller.